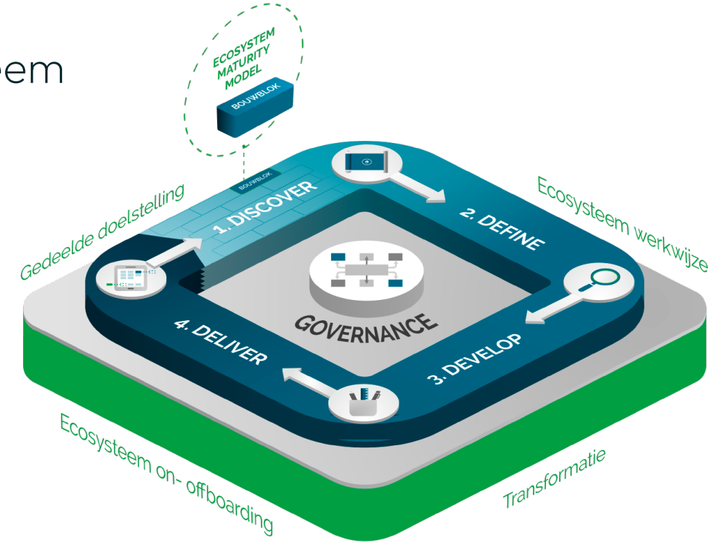
DEBB Bouwblok:
het ideale ecosysteem

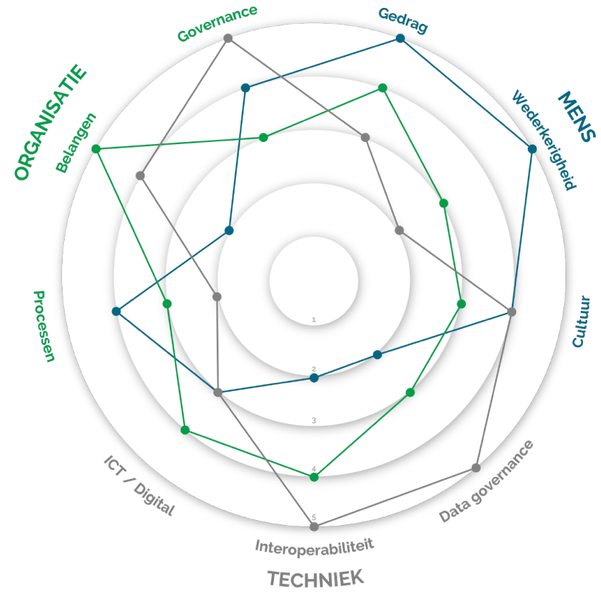

Tijdens de bijeenkomsten van de Community of Practice Digital Ecosystems Services Framework (CoP DESF) wordt door de deelnemende organisaties gewerkt aan de Digital Ecosystems Building Blocks toolkit (DEBB-toolkit). Digitale ecosystemen vormen een steeds belangrijker fundament om op organisatieniveau succesvol met meerdere organisaties te kunnen samenwerken. Organisaties opereren namelijk steeds vaker in netwerken waarin organisaties, afdelingen, diensten, processen en data met elkaar verweven zijn. Om organisaties te helpen grip te krijgen op deze complexiteit, is één van de bouwstenen een volwassenheidsmodel. Dat volwassenheidsmodel gaat uit van een ideaal ecosysteem, waar naartoe gewerkt kan worden.

Dit artikel over **het ideale ecosysteem** vormt de conceptualisering van de elementen waaruit een ideaalbeeld bestaat. Dit ideaalbeeld dient als referentiepunt voor het succesvol ontwerpen, inrichten en verder ontwikkelen van digitale ecosystemen en toekomstige metingen, verbetertrajecten en strategische ontwikkeling. Het is daarmee een middel, en geen doel.

Het maturity model

Het volwassenheidsmodel is opgebouwd in drie domeinen met daarbinnen weer drie waarden. Met dit model kan de volwassenheid van een ecosysteem geanalyseerd worden. Deze domeinen en waarden zijn onmisbaar voor een gezond ecosysteem. Gezamenlijk vormen deze componenten een raamwerk dat zowel richting geeft als ruimte laat voor de variëteit aan ecosystemen in de praktijk. Voor verschillende type samenwerkingen kan het ideaalbeeld dus verschillen. Het voorbeeld-spingrafiek van het volwassenheidmodel op de volgende pagina geeft weer hoe de domeinen en waarden zich tot elkaar verhouden.

Domein Mens

GEDRAG

Het fundament van digitale ecosystemen ligt in menselijk gedrag. Bij een volwassen ecosysteem zijn deelnemers in staat om vanuit het perspectief van anderen te denken, effectief te onderhandelen en in complexe situaties duidelijk grenzen aan te geven. Ecosystemen vragen om vertrouwen dat afspraken worden nageleefd, dat samenwerking wederkerig is en dat men gezamenlijk werkt aan het grotere, gedeelde doel.

CULTUUR

Een cultuur die samenwerking stimuleert, een gezamenlijke gedragscode die richting geeft en een voortdurende bewustwording van elkaars belangen in verhouding tot de eigen belangen vormen samen de menselijke basis van een volwassen ecosysteem. Mensen kijken niet alleen naar hun eigen rol, maar begrijpen hoe hun handelingen impact hebben op het geheel zodat er een omgeving bestaat waarin samenwerking niet wordt ervaren als verplichting maar als gezamenlijke ambitie. Binnen een volwassen ecosysteem is er een breed gedragen code of conduct aanwezig en beschikbaar. Daarnaast is awareness van alle betrokkenen over de manier waarop het ecosysteem werkt en hoe ieders rol daarin bijdraagt aan het overkoepelend doel en belang van het ecosysteem iets dat continu doorontwikkeld wordt. Hierin is bij aanvang en introductie uitgebreid stilgestaan, omdat een brede betrokkenheid essentieel is. Ook zijn er gesprekken gevoerd met alle betrokkenen tijdens de onboarding en introductie, en waar nodig wordt er verder getraind op deze onderdelen.

WEDERKERIGHEID

Binnen de organisatie bestaat een grote mate van wederkerigheid. Alle ketenpartners moeten elkaar iets gunnen en elkaar op momenten helpen. Organisaties moeten gelijkwaardig kunnen deelnemen en technische infrastructuren

moeten veilige en betrouwbare data-uitwisseling mogelijk maken. Er wordt verantwoordelijkheid genomen voor het geheel en de eigen rol binnen het ecosysteem. Op basis van transparantie en vertrouwen wordt gehandeld.

Domein Organisatie

GEDRAG

De organisatorische dimensie bepaalt of een ecosysteem daadwerkelijk functioneert. Hiervoor is het essentieel dat organisaties intern én extern goed zijn ingericht. Governance-structuren maken duidelijk wie welke verantwoordelijkheid draagt, deze matrix is zowel op strategisch, tactisch als operationeel niveau ingericht. Binnen ecosystemen zijn er verschillende orchestratorrollen, deze dienen niet alleen worden benoemd en gescheiden, maar ook worden begrepen en gedragen door alle betrokken partijen.

BELANGEN

In elk ecosysteem bestaan gemeenschappelijke belangen, maar ook eigen en soms zelfs tegengestelde belangen. De ideale situatie erkent deze realiteit en zorgt ervoor dat organisaties handelen vanuit transparantie waarbij belangen worden uitgesproken, uitgewerkt en afgewogen. Doelen en scope zijn helder, deze worden regelmatig geëvalueerd en er zijn afspraken wat er gebeurt wanneer doelen bereikt zijn en hoe nieuwe doelen gesteld worden.

PROCESSEN

Een duidelijke ecosysteem performance strategie helpt organisaties om richting te geven aan hun bijdrage in het geheel. De processen om die performance te faciliteren dienen ook opgesteld en ingericht te zijn. Bijvoorbeeld, het professionaliseren van partner on- en offboarding geeft een betrouwbaar partnershipmodel dat deelnemers zekerheid biedt. Daarnaast kent een volwassen ecosysteem een visiedocument met de gezamenlijke doelstelling en een gedragscode over de manier waarop deelnemers zich dienen te gedragen om hun doelstelling te bereiken. De processen, afspraken, rollen en systemen worden continue verbeterd en geëvalueerd met een PDCA-cyclus. Er zijn er KPI's die actief en zichtbaar gemeten worden.

Domein Techniek

ICT/DIGITAL

Technologie is het functionele fundament waarop ecosystemen opereren. Er is een digitale oplossing die de samenwerking binnen het ecosysteem ondersteunt, zoals een portaal of managementoplossing om via dashboards de voortgang van het ecosysteem inzichtelijk en actief bij te houden.

INTEROPERABILITEIT

Een volwassen digitaal ecosysteem beschikt over interoperabele systemen die gegevens op een veilige, gestandaardiseerde en flexibele manier kunnen uitwisselen. Interoperabiliteit betekent ook dat deelnemers hun data kunnen meenemen wanneer zij het ecosysteem verlaten. Dat vereist duidelijke afspraken, transparante architecturen en een technische inrichting waarin eigenaarschap en toegang zorgvuldig zijn geborgd.

DATA GOVERNANCE

In deze context spelen dataspace-architecturen, goede data governance en beveiligingsstandaarden een cruciale rol. De technische infrastructuur ondersteunt niet alleen de huidige samenwerking, maar is ook voldoende adaptief om toekomstige technologieën of standaarden te kunnen integreren.

Maturity meetbaar maken

Deze situatieschets van een ideaal ecosysteem geeft input aan een matrix om de volwassenheid verder te kunnen meten, en te koppelen aan het ontwikkelpotentieel van organisaties. Het programma DESF binnen de CoP werkt hier in 2026 aan verder.

